

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

DEVELOPMENT OF MONASTERY MANAGEMENT SYSTEM FOR
ENCOURAGING MERIT MAKING IN MONASTERY ON SUNDAY IN THE
SANGHA ADMINISTRATION REGION 1

พระสุรเชษฐ์ หนูเอี่ยม* สำเนา ขจรศิลป์** บุญเรียง ขจรศิลป์***
PhraSurachet Nuiam* Samnao Kajornsini** Boonreang Kajornsini***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในภาค 1 2) ทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ และ 3) ประเมินการทดลองใช้และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอนที่ 1** การพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ **ขั้นตอนที่ 2** การทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ **ขั้นตอนที่ 3** การประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์มีองค์ประกอบของระบบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย นโยบายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการวัดศาสนบุคคล ศาสนพิธี ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนธรรม งบประมาณ แผนการจัดกิจกรรม ปฏิทินการจัดกิจกรรม 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของศาสนบุคคล การจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 และการบริหารจัดการวัดแบบมีส่วนร่วม 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ จำนวนอุบาสกและอุบาสิกาที่เข้าวัดวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น อุบาสกและอุบาสิกามีความพึงพอใจต่อการเข้าวัดวันอาทิตย์และมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมะบรรยายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข และ 4) การป้อนกลับ ได้แก่ การนำผลการประเมินด้านผลผลิตไปประกอบการพิจารณาเพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการเพื่อให้ผลผลิตดีขึ้น การทดลองใช้

* Doctor of Philosophy Program in Educational Administration and Leadership,
Saint John's University

** Saint John's University

*** Saint John's University

ระบบการบริหารจัดการวัด ทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินและนำมาปรับปรุงทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการวัดที่มีความเหมาะสมกับวัดในภาค 1

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ, การบริหารจัดการ, การส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop Monastery management system to encourage people to make merit in monastery on Sunday in the Sangha Administration region 1, 2) to implement the Monastery management system, and 3) to evaluate the experiment of applying and to improve the Monastery management system. The research methodology was divided into 3 steps as follows: 1) the development of Monastery management system; 2) the implementation of the Monastery management system; 3) the assessment and improvement of the Monastery management system.

Findings were that the Monastery management system to encourage people to make merit in monastery on Sunday in the first region had four elements consisting of: 1) Input the policy of Monastery management, personnel, religious activities, places of worship, religious objects, religious teachings, budget, activity plan and activity schedules, 2) process was the performance on duties of the personnel, and arranging activities through the bases of meritorious action and the Monastery management on participation, 3) outputs shown the increasing number of worshipers, more satisfaction of going to a Monastery on Sunday and more understanding about Dharma lecture that the worshipers could apply the principles of Buddhism to solve problems in everyday life, and 4) feedback was the evaluation of the outputs for the consideration to improve the inputs and the process to ensure the better outputs. As for the assessment, all four elements of management system met criteria. To conclude, the development results would lead to a suitable Monastery management system for the Monastery in the first region.

Keywords: System Development, Management, Sunday Merit Making, Monastery.

1. บทนำ

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาจึงได้นำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักสำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนับตั้งแต่บรรพชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดงานต่างๆ ทั้งทางด้านสังคมศิลปวัฒนธรรมประเพณีและอื่นๆ วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตหลายประการ ทั้งในด้านอุปนิสัยสังคมและประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย ในอดีตพุทธศาสนิกชนนิยมไปวัดเพื่อทำบุญตักบาตรฟังพระธรรมเทศนา และบำเพ็ญทานรักษาศีลเจริญจิตภาวนาสังคมไทยจึงมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญเป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจที่ทำหน้าที่กล่อมเกลাজิตใจของคนในสังคมมาช้านานแล้ว วัดจึงเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมคำสอนเป็นแหล่งบ่มเพาะความดีทางสังคม และเป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างเสริมความสุข

เนื่องจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยในอดีตให้ความสำคัญกับวันธรรมสวนะหรือวันพระตามพุทธบัญญัติ และในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนก็ยังให้ความสำคัญกับวันดังกล่าวอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทยแต่เนื่องจากโลกเปลี่ยนแปลงไปวันธรรมสวนะจึงไม่ใช่เป็นวันหยุดเมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสไปวัดในวันธรรมสวนะเพื่อไปประกอบศาสนกิจอันเป็นวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนทุกคนที่ควรปฏิบัติ (Ministry of Culture, 2541 : 1)

วัด ถือเป็นมรดกที่บรรพบุรุษได้สร้างและมอบไว้เป็นสมบัติของแผ่นดินเพื่อใช้เป็นสถานที่พัฒนาจิตใจคนให้มีศีลธรรม ประเทศไทยถือว่าโชคดีมีพื้นที่ที่ดี คือ วัดสามหมื่นกว่าวัด แต่น่าเสียดายปัจจุบันเป็นวัดร้างแล้วเกือบหมื่นวัด ส่วนวัดที่เหลือเรากลับเห็นเพียงสัญลักษณ์ความเป็นชาวพุทธทางวัตถุ มีวัด มีพระ แต่ขาดวิถีชีวิตที่ต่อเนื่องถึงความเป็นพุทธบริษัท ถึงวันพระชาวพุทธไปวัดไม่ได้เพราะติดทำงาน มีพระนักเทศน์แต่ขาดผู้ฟัง ถึงวันอาทิตย์ญาติโยมก็นิมนต์พระไปทำบุญนอกวัด เป็นพระพิธีกรรม กิจกรรมในวัดไม่มี นี่เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้วัดร้างมากขึ้น ความไร้ศีลธรรม หรือห่างเหินศาสนาของชาวพุทธก็จะมากขึ้น (Phrapannanantamuni, 2552 : 2) “วันอาทิตย์ ชาวคริสต์ เข้าโบสถ์ พระเจ้าโปรด อวยพร สั่งสอนเขา วันศุกร์ มุสลิมเข้าสู่หะร่าชาวพุทธเรา ไปไหน เศร้าใจจริง”

จะเห็นว่าความสำคัญของสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นที่ตระหนักของรัฐบาลที่ผู้บริหารประเทศทุกยุคทุกสมัย ในเนื้อหาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 – 2534) จึงปรากฏแผนงานพัฒนาจิตใจและวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแผนงานพัฒนาคุณภาพคน และแรงงานมีข้อความซึ่งแสดงความพยายามนำหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและส่งเสริมบทบาทของวัดให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาจิตใจและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนโดยเน้นบทบาทของพระภิกษุนักบวชอื่นๆ ตลอดจนผู้นำศาสนาให้เป็นผู้นำในการฝึกอบรมพร้อมทั้งให้มีการปรับปรุง และกระจายอำนาจการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้มีความคล่องตัวและเอื้ออำนวยต่อการศึกษายเผยแผ่ และให้คณะสงฆ์ได้ดำรงมั่นคงในพระธรรม

พระวินัยสงเสริมศาสนาสิกขาทุกระดับชั้นสำหรับพระภิกษุ-สามเณร และขยายการดำเนินงานของพระธรรมทูต ตลอดจนส่งเสริมการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่าง บ้าน ศาสนสถาน และโรงเรียน (Valailuck Vetchanukroh, 2534 : 18) สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก จากเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ว่าเป็นศูนย์รวมและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนไทยให้เป็นหนึ่งเดียวกัน กลับเชิดชูเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม เปลี่ยนจากปรัชญาชีวิตว่า ทำมาหากินเป็นทำมาหาเงิน (Phrapannanantamuni, 2552 : 29) ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือการเปลี่ยนวัฒนธรรมชีวิตชาวพุทธซึ่งเป็นรากแก้วของสังคมไทย ด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักจันทรคติ คือ 1-6 ค่ำ และ 9-14 ค่ำ ที่ให้ความสำคัญกับอาชีพร เพื่อสร้างความมั่นคงทางกาย 7 ค่ำและ 14 ค่ำ เป็นวันโกน เน้นครอบครัว เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ ซึ่งเป็นวันพระ เน้นทางจิตใจ เพื่อสร้างความมั่นคงทางวิญญาณ นี่คือ วัฒนธรรมที่ชาวพุทธที่ดำเนินชีวิตแบบจันทรคติจึงทำให้เศรษฐกิจ สังคม การเมืองไทยดำเนินไปด้วยดีอย่างมั่นคง

แต่ปัจจุบันสังคมเราเปลี่ยนไปใช้ชีวิตตามปฏิทินคือสุริยคติ ดำเนินชีวิตวันจันทร์ – ศุกร์ ทำงานหรือประกอบอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงทางกาย วันเสาร์-อาทิตย์ เป็นวันหยุดพักผ่อน ปฏิทินชีวิตใหม่นี้จึงไม่สัมพันธ์กับธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมชาวพุทธที่เราเคยปฏิบัติกันมา เราจึงได้แต่ทำงานหาเงิน เมื่อเราเชื่อว่าสังคมเกษตรไม่สามารถนำพาประเทศให้พัฒนาไปสู่ความมั่งคั่งได้อย่างรวดเร็วก็หันเข้าหาสังคมอุตสาหกรรม

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมชีวิตจากจันทรคติ (ข้างขึ้น-แรม) สู่สุริยคติ (วันอาทิตย์-เสาร์) ทำให้เกิดวิกฤตถาวร เพราะทางจิตอยู่กับจันทรคติ วันพระ คือ 8 ค่ำ 15 ค่ำ ซึ่งไม่สัมพันธ์กับระบบสุริยคติที่หยุดในวันเสาร์-อาทิตย์ จึงทำให้วันเสาร์-อาทิตย์ เป็นวันหยุดพักผ่อนกลับเป็นวันวิกฤตในสังคมไทย เพราะไม่มีแบบแผนในการดำเนินชีวิต ระบบครอบครัวก็ไม่มี ระบบจิตวิญญาณก็ขาดหายไป มีแต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นตามประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ พ่อจึงไปทาง แม่ไปทาง ลูกไปทาง จิตใจก็ตกต่ำ มีแต่ความขัดแย้ง มีรายได้ที่ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้เศรษฐกิจ สังคม การเมืองล้มเหลว สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ก็ได้รับความกระทบกระเทือน (Phrapannanantamuni, 2552 : 67)

ด้วยสภาพการดำรงชีวิตของคนไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงที่อยู่ภายใต้กระแสของสังคมนิยมวัตถุ และการที่ต้องใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบเกือบตลอดเวลาทำให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยไม่มีโอกาสได้เข้าวัดทำบุญในวันปกติ ส่วนมากจะเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์ นอกจากนี้ข้าวคราวด้านลบของพระสงฆ์บางรูปที่ถูกนำเสนอเป็นระยะๆ อาจส่งผลให้แนวคิดของพุทธศาสนิกชนบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปจากผลสะท้อนทำให้เห็นว่าคนไทยในเมืองหลวงส่วนใหญ่นิยมทำบุญด้วยวิธีการที่ต้องอาศัยปัจจัยด้านวัตถุ และเงินทองเป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งหากพิจารณารูปแบบในการทำบุญที่มีอยู่ด้วยกัน 4 รูปแบบ ได้แก่ การถือกุศลแรงกาย การสละทรัพย์ การทำชีวิตให้โปร่งเบา และการฝึกชำระจิตใจ จะพบว่าคนไทยในกรุงเทพฯ นิยมทำบุญในรูปแบบของการสละทรัพย์มากที่สุด ส่วนการทำบุญที่ไม่ต้องอาศัยวัตถุเงินทองซึ่งสามารถ

นำมาปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันของคนทั่วไปอันจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสงบสุขร่มเย็นยิ่งขึ้น เช่น การรักษาศีลปฏิบัติธรรมมีน้อยมาก

การไม่เบียดเบียนผู้อื่นการเสียสละร่างกายเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การให้ข้อคิดเตือนสติผู้อื่นให้ละเว้นจากการทำชั่ว และการแผ่เมตตาให้อภัยแก่ผู้ที่ทำผิดคิดร้ายนั้น ยังไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติมากนัก ซึ่งเป็นประเด็นที่องค์กรผู้เกี่ยวข้องควรจะหาวิธีการชี้แนะและสร้างความตระหนักแก่พุทธศาสนิกชนชาวไทยต่อไป จากการเกิดวิกฤติทางศีลธรรมดังกล่าวรวมทั้งความห่วงใยต่อพระพุทธศาสนา จึงได้มีโครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเข้าวัดวันอาทิตย์ขึ้นโดยแต่ละวัดจัดกิจกรรมต่างๆที่เป็นกิจกรรมบุญขึ้นในวันอาทิตย์ เพื่อดึงศรัทธาประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นบ้างตามแต่ละวัดจะมีกำลังดำเนินการได้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ต่างวัดต่างทำขาดความชัดเจนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในภาพรวมทำให้โครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเข้าวัดวันอาทิตย์ขาดจุดเด่น ไม่มีจุดร่วมที่ชัดเจน ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ

สำหรับการจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กับงานคณะสงฆ์ 6 ประเภท 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 สังกัดหนกลาง ประกอบไปด้วย จังหวัด กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ซึ่งโครงการดังกล่าวก็ยังไม่มีความชัดเจนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยจะพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 เพื่อให้ได้ระบบการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสม และสามารถประยุกต์ใช้กับวัดอื่น ๆ ในเขตคณะสงฆ์ภาค 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์
- 2.2 เพื่อทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์
- 2.3 เพื่อประเมินการทดลองใช้และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

- 3.1 พื้นที่ศึกษาวิจัย ได้แก่ วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ประกอบไปด้วยจังหวัด กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ จำนวน 896 วัด

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์โดยใช้ทฤษฎีระบบของ Katz and Kahn (1987) มาประยุกต์กับระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) การป้อนกลับ (Feedback) ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดแบบมีส่วนร่วมของ Sashkin (Sashkin, M., 1982) โครงการพัฒนาวิถีพุทธเฉลิมพระเกียรติ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ กระบวนการจัดกิจกรรมตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา และรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของ Tufflebeam (Tufflebeam, D.L., 2003)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วยวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 มีขั้นตอนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

4.2 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

4.3 การร่างระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

4.4 การวิพากษ์ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 โดยผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 จากข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

4.5 การศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ไปปฏิบัติโดยยั่งยืนฉันทามติ

4.6 การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ของวัดโตนด อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นตัวแทนของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินการทดลองใช้และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัด เพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1. ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 มีองค์ประกอบ ดังนี้

5.1.1 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

5.1.2 เพื่อทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

5.1.3 เพื่อประเมินการทดลองใช้และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

1) ด้านปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบ 9 ประการ ได้แก่ 1) นโยบายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการวัด 2) ศาสนบุคคล 3) ศาสนพิธี 4) ศาสนสถาน 5) ศาสนวัตถุ 6) ศาสนธรรม 7) งบประมาณ 8) แผนการจัดกิจกรรมและ 9) ปฏิทินการจัดกิจกรรม

2) ด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้การบริหารจัดการประกอบด้วย 1) การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ จำนวน 4 ข้อ 2) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร จำนวน 10 ข้อ การจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประกอบด้วย การให้ทาน การรักษาศีลการเจริญภาวนา 3) การบริหารจัดการวัดแบบมีส่วนร่วม 4) การประเมินผล และ 5) การนำผลประเมินไปปรับปรุง

3) ด้านผลผลิต ได้แก่ จำนวนอุบาสกและอุบาสิกาที่เข้าวัดวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น อุบาสกและอุบาสิกามีความพึงพอใจต่อการเข้าวัดวันอาทิตย์และมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมะบรรยายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข

4) ด้านการป้อนกลับ คือ การนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น

5.2. ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

5.2.1 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์จากการนำเอากระบวนการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์

ภาค 1 ไปทดลองใช้ที่วัดโตนด เป็นระยะเวลา 3 เดือน วัดโตนด ได้ดำเนินการตามองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถสรุปผลการทดลองใช้ได้ ดังนี้ 1) มีการกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและนำไปใช้ในการพัฒนาอุบาสกและ อุบาสิกาที่เข้าร่วมกิจกรรม 2) ศาสนบุคคล ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ 3) ศาสนพิธี มีระเบียบแบบแผนต่างๆ ที่ดีงาม ที่พึงปฏิบัติในทางพระศาสนาซึ่งศาสนิกชนทั่วไปได้เห็นและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 4) ศาสนสถานคือมีความพร้อมอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในวัดในการดำเนินงานระบบการบริหารจัดการวัดมีการแบ่งชัดเจน คือ เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส 5) ศาสนวัตถุ คือ มีความเพียงพอของสื่ออุปกรณ์ มีระบบเครื่องเสียงที่ดี ตลอดถึงเอกสารมีความชัดเจนเข้าใจง่าย 6) ศาสนธรรม มีหนังสือธรรมะและแผ่นซีดีเพียงพอกับความต้องการตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา 7) มีการจัดสรรงบประมาณ ให้เพียงพอเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม 8) มีแผนการจัดกิจกรรมประจำปี และ 9) มีการจัดทำปฏิทินการจัดกิจกรรมประจำปี

5.3 ผลการประเมินการทดลองใช้และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

5.3.1 ผลการประเมินการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ สามารถสรุปผลการประเมินได้ ดังนี้ 1) ด้านบริบทปรากฏผลว่าผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายให้ทุกคนมีส่วนร่วมกับระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้รับผิดชอบหลักและทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีการวางแผนในการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ และมีเป้าหมายการบริหารจัดการและพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม แสดงถึงการให้ความสำคัญของผู้บริหารต่อระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ครบถ้วน 2) ด้านปัจจัยนำเข้าปรากฏผลว่าวัดโตนดผ่านเกณฑ์การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าในประเด็นของการกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ความเพียงพอของศาสนพิธี ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนาธรรม แต่ความเหมาะสมของงบประมาณยังไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ และคณะกรรมการบริหารยังขาดความเข้าใจในการควบคุมบัญชีพัสดุและศาสนวัตถุที่ใช้ในการดำเนินงานของระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ 3) ด้านกระบวนการปรากฏผลว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการบริหารจัดการ ได้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ให้สอดคล้องกับนโยบายได้มีการสนับสนุนให้กิจกรรมดำเนินงานตามโครงการต่างๆตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และได้มีการสร้างศรัทธาให้อุบาสก อุบาสิกาเข้าร่วมกิจกรรม 4) ด้านผลผลิตปรากฏผลว่า อุบาสกและอุบาสิกา ผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์มากกว่าร้อยละ 80 อยู่ในระดับปานกลางถึง

มากครบถ้วนทุกรายการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 4.1) จำนวนอุบาสกและอุบาสิกาที่เข้าวัดวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น 4.2) อุบาสกและอุบาสิกามีความพึงพอใจต่อการเข้าวัดวันอาทิตย์ 4.3) อุบาสกและอุบาสิกามีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมบรรยายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข

5.3.2 ผลการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

จากผลการประเมินการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ของวัดโตนด ซึ่งเป็นการประเมินผลทั้ง 4 ด้านประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ของวัดโตนด พร้อมทั้งนำเสนอผลการประเมินต่อประชุม โดยมีมติที่ประชุมมีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมกับบริบทของวัดโตนด จึงไม่มีการปรับปรุง แสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ได้มีการพัฒนาตามขั้นตอนการวิจัย ผลการประเมินการทดลองใช้จึงมีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากขึ้นและเป็นประโยชน์

6. อภิปรายผล

จากข้อค้นพบการวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

6.1.1 วัตถุประสงค์ของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ที่พัฒนาขึ้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ทั้ง 3 ด้าน ตามกรอบการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการและระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์คือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของระบบการเข้าวัดวันอาทิตย์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charavee Komoldit (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนากระบวนการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนนั้นเพื่อให้วิทยาลัยชุมชนดำเนินการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้สอดคล้องกับปรัชญาของวิทยาลัยชุมชนและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

6.1.2 องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านการป้อนกลับ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีระบบของ Katz and

Kahn (Katz, A.R. and Kahn, R.L. 1978 : 20) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบตามองค์ประกอบของระบบต่างๆครอบคลุมการดำเนินงานของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Panitnart Chamnanseor (2555) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกพบว่า ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการที่เหมาะสมจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้านได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการด้านผลผลิตและด้านการป้อนกลับ

6.2 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

6.2.1 วัดโตนดมีการดำเนินงานตามระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ได้แก่ 1) มีการกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและนำไปใช้ในการพัฒนาอุบาสก อุบาสิกา ที่เข้าร่วมกิจกรรม 2) ด้านศาสนบุคคล ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ 3) ด้านศาสนพิธี มีระเบียบแบบแผนต่างๆ ที่ดีงาม ที่พึงปฏิบัติในทางพระศาสนา ซึ่งศาสนิกชนทั่วไปได้เห็นและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 4) ด้านศาสนสถานคือ มีความพร้อมอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในวัดในการดำเนินงานระบบการบริหารจัดการวัดมีการแบ่งชัดเจน คือ เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส 5) ด้านศาสนวัตถุ คือ มีความเพียงพอของสื่ออุปกรณ์ มีระบบเครื่องเสียงที่ดี ตลอดถึงเอกสารมีความชัดเจนเข้าใจง่าย และ 6) ด้านศาสนธรรม มีหนังสือธรรมะและแผ่นซีดีเพียงพอกับความต้องการในการตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทางศาสนา 7) มีการจัดสรรงบประมาณ ให้เพียงพอเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม 8) มีแผนการจัดกิจกรรมประจำปี 9) มีการจัดทำปฏิทินการจัดกิจกรรมประจำปี ผลการวิจัยพบว่าจำนวนของอุบาสกและอุบาสิกาที่ได้ผลประเมินหลังการทดลองใช้ระบบในภาพรวมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการบริหารจัดการได้เห็นความสำคัญของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tanapat Palakavongs Na Ayuthaya (2552) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาวิชาการในวิทยาลัยชุมชนพบว่า วิทยาลัยชุมชนเห็นความสำคัญของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการจึงดำเนินงานตามระบบได้แก่ 1) มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ 2) มีการแต่งตั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ 3) มีการจัดสรรงบประมาณ 4) มีเครื่องมือและข้อมูลในการให้คำปรึกษาวิชาการ และ 5) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

6.3 ผลการประเมินการทดลองใช้และการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้ 6.3.1 ด้านบริบทผลการวิจัยพบว่าเจ้าอาวาสให้ความสำคัญต่อระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ครบถ้วนทุกตัวบ่งชี้ทั้ง 3 รายการได้แก่ 1) มีการกำหนดนโยบายให้วัดมีระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ 2) มีการวางแผนในการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัด

วันอาทิตย์ 3) มีเป้าหมายการบริหารจัดการและพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสได้ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการในการทำงานให้ศาสนบุคคลทำงานอย่างจริงจัง

6.3.2 ด้านปัจจัยนำเข้าผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการได้ให้ความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับการเข้าวัดวันอาทิตย์อย่างจริงจัง ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ทั้ง 9 รายการได้แก่ 1) มีการกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรม 2) ศาสนบุคคล 3) ศาสนพิธี 4) ศาสนสถาน 5) ศาสนวัตถุ 6) ศาสนธรรม 7) มีการจัดสรรงบประมาณ 8) มีแผนการจัดกิจกรรมประจำปี และ 9) มีการจัดทำปฏิทินการจัดกิจกรรมประจำปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการได้ให้ความสำคัญต่อการทำงานอย่างหนักเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rachel (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษา กับพัฒนาการทางด้านการสร้างแนวความคิดของตนเอง แก่นักศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันการศึกษามีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการสร้างแนวความคิดของตนเองแก่นักศึกษา ซึ่งนำไปสู่การปรับตัว ความเข้าใจในตนเองและบุคลิกภาพของนักศึกษาในอนาคต

6.3.3 ด้านกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารมีการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ประการได้แก่ 1) การดำเนินงานตามหน้าที่ของเจ้าอาวาสและคณะกรรมการบริหาร 2) การจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3) การบริหารจัดการวัดแบบมีส่วนร่วม 4) การประเมินผล 5) การนำผลประเมินไปปรับปรุง ครอบคลุมทั้ง 5 ประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการบริหารได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างครอบคลุมทุกประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pavarat Lertsuwanseri (2555) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์ ที่ระบุว่า บุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีไหวพริบ และมีความรู้และทักษะในการทำงานที่ดี รวมถึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ และสมบูรณ์ อีกทั้งการที่ผู้บังคับบัญชาให้โอกาสแก่ผู้ทำงานได้ รับผิดชอบงานของตนเองอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องมีการควบคุมเข้มงวดจนเกินไปบุคลากรจึงเกิดความพึงพอใจในงานที่ทำ

6.3.4 ด้านผลผลิตผลการวิจัยพบว่าวัดโตนดมีการใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ เพื่อให้บรรลุผล ทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1) จำนวนอุบาสกและอุบาสิกาที่เข้าวัดวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น 2) อุบาสกและอุบาสิกาที่มีความพึงพอใจต่อการเข้าวัดวันอาทิตย์ 3) อุบาสกและอุบาสิกาที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมะบรรยายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุบาสกและอุบาสิกาที่มีความเข้าใจและมีความพึงพอใจต่อระบบการเข้าวัดวันอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Siriporn Promna (2553) ที่ศึกษาการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบว่า การให้คำปรึกษาวิชาการมีผลต่อการพัฒนานักศึกษา คือ มีกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษา มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ลักษณะรายวิชาที่เรียน การเลือกวิชาเรียน การลงทะเบียน วิธีการเรียนและการวัดผล

มีความเข้าใจกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ของสถาบันและมีความพึงพอใจต่อระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ

6.3.5 ด้านการป้อนกลับ ผลการวิจัยพบว่า วัดโตนดมีการนำเอาผลจากการประเมินด้านผลผลิตไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจเพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสะท้อนข้อมูลจากผลผลิตทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Champen Lamaksorn (2553) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาวิชาการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่า การสะท้อนข้อมูลจากผลผลิตเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี

6.4 ผลการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

จากผลการประเมินการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ของวัดโตนด ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ผลการประเมินการทดลองใช้ พบว่า ระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทของวัดโตนดจึงไม่มีการปรับปรุง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินการทดลองใช้ทำให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินโครงการส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ได้พบข้อมูลที่น่าสนใจ มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

7.1 ในประเด็นปัจจัยนำเข้า จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารจัดการวัด พบว่าบุคลากรยังขาดความเข้าใจในควบคุมบัญชีพัสดุ ควบคุมศาสนวัตถุเพื่อใช้ในการดำเนินงานของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอต่อคณะกรรมการให้การบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในการดูแลควบคุมพัสดุเพื่อใช้ในการดำเนินงานของระบบการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์

7.2 ในประเด็นความเพียงพอของปัจจัยนำเข้า 2ประเด็น ได้แก่ ความเพียงพอของห้องน้ำต่อการให้บริการ และความสะอาดของลานวัด ซึ่งพบว่า ยังมีน้อยอยู่ศาสนสถานเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ ทางวัดจึงควรจัดสร้างห้องน้ำไว้ให้บริการอุบาสก อุบาสิกาให้เพียงพอ รวมทั้งการรักษาความสะอาดของวัด ให้เป็นไปตามนโยบาย 5ส ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย เพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 1

7.3 ด้านกระบวนการ ในประเด็นการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหาร จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารจัดการ พบว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ ระบุว่ามีการดำเนินงานตามข้อปฏิบัติของคณะกรรมการแต่ยังขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนให้กิจกรรมดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอต่อคณะกรรมการได้ให้คณะกรรมการในการบริหารจัดการวัดเพื่อส่งเสริมการเข้าวัดวันอาทิตย์ได้มีการสนับสนุนให้กิจกรรมดำเนินงานตามโครงการต่างๆตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

7.4 ในกระบวนการจัดการจัดกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ยังให้น้ำหนักความสำคัญกับการจัดกิจกรรม โดยการบริจาคทานเช่น การตักบาตร และการรักษาศีล แต่การจัดกิจกรรม โดยการเจริญภาวนา ยังมีน้อย คณะกรรมการบริหารจัดการ ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมโดยการเจริญภาวนา ให้มากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการและเป็นประโยชน์ที่แท้จริงต่อพุทธศาสนิกชน

References

- Champen Lamaksorn. (2553). Consulting and Guidance System Development at Under Graduate Level in Rajabhat Universities **(Doctoral Dissertation)**. Bangkok: St. John University.
- Charavee Komoldit. (2556). Community College Students' Activities Development. **(Doctoral Dissertation)**. Bangkok: St. John University.
- Katz, A.R. and Kahn, R.L. (1978). **The Social Psychology of Organization**. (2nd e.d.). New York: John Wiley and Son.
- Ministry of Culture. (2541). **An Approach to Dhamma Practice in Monastery on Sunday**. Bangkok: Religious Department.
- Panitnart Chamnanseor. (2555). Consulting System Development of Nursing Colleges in Affiliation with Phraboromrajachanok Institute **(Doctoral Dissertation)**. Bangkok: St. John University.
- Pavarat Lertsuwanseri. (2555). Satisfaction With Rajapruk College Personnel Performance **(Research Report)**. Nonthaburi: Rajapruk College.
- Phramaha Sunan Sunantho (Ruchiwet). (2559). Buddhist Integrated Approach to The Management of Buddhist Schools. **Journal OF MCU Social Science Review**, 5 (2), 31 -42.

- Phrapalat Chaiphat Khantitharo. (2559). The Model of Administration Development for The Abbot In Sangha Administration Region VI. **Journal OF MCU Social Science Review**, 5 (2), 67–76.
- Phrapannanantamuni. (2552). **Buddhist Concept, Method, Guideline for Honoring His Majesty The King**. Bangkok: S.P.A. Charoenpol.
- Rachel. (2009). **Self Concept Mediator of Effect of Effect of Extracurricular Activities on Academic Engagement in Middle School Students**. U.S. : Texas A & M University.
- Sashkin, M. (1982). **A Manager's Guide to Participative Management**. New York: AMA. Membership Publications Division.
- Siriporn Promna. (2553). Consulting and Guidance System Development at Under Graduate Level in Private Higher Education Institutes (**Doctoral Dissertation**). Bangkok: St. John University.
- Stufflebeam, D.L. (2003). **The CIPP Model for Evaluation in The 2003 Annual Conference of The Oregon Program Evaluator Network (OPEN)**. USA. : Portland, Oregon.
- Tanapat Palakavongs Na Ayuthaya. (2552). Consulting and Guidance System Development in Community Colleges in Affiliation With Phraboromrajanok Institute. (**Doctoral Dissertation**). Bangkok: St. John University.
- Valailuck Vetchanukroh. (2538). Sangha Financial System. (**Master's Thesis**). Bangkok: Dhammasart University.